

Viite: MMM:n lausuntopyyntö 11.12.2014 Dnro 2364/443/2014

LAUSUNTO VALTION VESIVILJELYTOIMINNAN JA SIIHEN LIITTYVÄN TUTKIMUKSEN ORGANISOIMISESTA

Lausunnolla olevan muistion mukaan valtion vesiviljelylaitosten tulevaisuus liittyy vuoden 2015 alusta perustettavan Luonnonvarakeskuksen (Luke) strategian valmisteluun muutoinkin kuin valtion vesiviljelytehtävien toteuttajana: ”Vesiviljelyyn varustetuissa toimipaikoissa tehdään paljon muutakin. Siksi ne ovat osa sitä toimipaikkaverkkoa, jonka pohjalle Luke rakentaa alueelliseen läsnäoloon perustuvan toimipaikkastrategiansa. Viljelyn toimipaikkojen kiinteää infraa ja ympäristölupia tarvitaan myös Luken tutkimusstrategian toteutuksessa.”

Tämä pitää erityisen hyvin paikkansa Inarin toimintayksikön osalta. Myös muistion mukaan (s. 7) yksikkö tuottaa pätevää ja universaalia tiedettä, ei pelkästään kalanpoikasia Inarin kalanhoitovelvoitteeseen. Yhtenä Luken yhteisistä tutkimusohjelmista valmistellaan arktista tutkimusohjelmaa, jonka eräänä osana ovat pohjoiset kalavarat ja kalatalous. Tämä tutkimusohjelman toteuttaminen ilman Inarin yksikköä ei onnistu.

Syyksi vesiviljelyn uudelleen järjestelyyn mainitaan (s. 5) ”yleispoliittinen pyrkimys kaventaa valtion roolia kaikessa markkinaehtoisessa toiminnassa”. Tämä peruste ei sovellu Inarin yksikön yksityistämiseen. Tieteen tuottaminen ei ole markkinaehtoista toimintaa, ei myöskään poikasten tuottaminen valtion lakisääteiseen velvoitteeseen. Kuten muistion sivulla 14 todetaan, ”valtion lakisääteisten istutusvelvoitteiden poikaset on valtion joka tapauksessa maksettava. Jos Inarin veloitteen kalatuotanto siirtyy yksityiselle, tällä on toiminnalle katevaatimus, mutta vastapainoksi ehkä mahdollisuuksia virtaviivaistaa toimintaa”.

Toiminnan virtaviivaistaminen tarkoittaa käytännössä mm. siirtymistä vain yhteen taimenkantaan, nieriävelvoitteen hoitoa vain yksikesäisillä poikasilla ja kulujen mahdollisimman tarkkaa karsimista esim. rehun ja istukkaiden kuljetus- ja levityskustannusten osalta. Kaikki tämä huonontaa väistämättä poikasten laatua ja istutusten tulosta. Tällöin lakisääteinen velvoite ei täytä tavoitettaan eli säännöstelyn aiheuttaman saaliin aleneman kompensointia.

Aikataulun mukaan neuvottelut Inarin toimintojen siirtämisestä yksityiselle aloitetaan jo tänä vuonna ja siirron on määrä tapahtua 2016 tai 2017. Yksityisen yrityksen liiketoiminta Inarissa tulisi perustumaan velvoitepoikasten tuottamiseen, sillä ruokakalan kasvattamiseen ei käytännössä ole mahdollisuuksia. Asetus kieltää elävän kalan tuonnin tänne muilta vesistöalueilta, joten kirjolohen kasvattaminen ei onnistu. Nieriä ja siika ovat Inarin oloissa mm. lyhyestä kasvukaudesta johtuen niin hidaskasvuisia, että niitä ei voida kannattavasti ruokakalaksi kasvattaa.

On vaikea nähdä, että löytyisi yritys, joka hoitaa Inarin veloitteen niin, että yritys tuottaa voittoa, valtio maksaa velvoitteesta nykyistä vähemmän ja velvoitehoidon tulokset eivät huonone. Pelkästään emokalastojen uusiminen luonnosta ja geneettisesti riittävän laajojen emokalaparvien ylläpitäminen tulevat kalliiksi ja vaativat erikoisosaamista, jota yksityisiltä yrityksiltä ei löydy.

Inarin velvoitepäätöksen mukaan istutusten tuloksia on asianmukaisesti tarkkailtava, mikä on luonut perustan kalataloudelliselle tutkimukselle Inarissa. Kuten lausunnolla olevassa muistiossa todetaan, Inarin yksikkö tuottaa myös pätevää ja universaalia tiedettä. Yksityistäminen ei muistion mukaan haittaa tutkimusta, sillä ELY-keskuksen hallinnoimassa, yrityksen kanssa tehtävässä tuotantosopimuksessa voidaan edellyttää esim. kalojen merkintöjä. Todellisuudessa kalojen merkintä on vain perustoimenpide, johon osa tutkimuksesta perustuu. Tutkimus ja sen menetelmät kehittyvät koko ajan, eikä yksityisen yrityksen kanssa ole mahdollista tehdä sopimusta, joka kattaisi kaikki tutkimuksen tulevatkin tarpeet.

Inarijärvi-yhdistys ry:n mielestä valtion vesiviljelyn uudelleen järjestelyn perustana olevat yleispoliittiset syyt ja Luken toimipaikka- ja tutkimusstrategia eivät puolla Inarin toimintayksikön yksityistämistä. Päinvastoin, Inarista on mahdollista kehittää Luken arktisen tutkimusohjelman tukikohta sen ohella, että se hoitaa parhaalla mahdollisella tavalla valtion lakisääteisen Inarin kalanhoitovelvoitteen. Tämä toteuttaisi myös Luken alueelliseen läsnäoloon perustuvaa toimipaikkastrategiaa.

Inarijärvi-yhdistys ry:n tarkoitus on vaalia ja edistää Inarijärven ja sen vesistöalueen luonnon ja elinympäristön tilaa ekologian sekä perinteisen kestävästä käytöstä ja kulttuurin pohjalta. Yhdistys pyrkii kaikin tavoin toimimaan Inarijärven erämaisuuden säilyttämiseksi ja kestävästä käytöstä turvaamiseksi. Yhdistys antaa lausuntoja ja julkilausumia toimialaansa liittyvissä asioissa.

Inari 8.1.2015

INARIJÄRVIYHDISTYS ry:n HALLITUS

Aarne Turunen
puheenjohtaja

Osoite: Inarijärventie 3651, 99870 Inari
Sähköposti: aarne.turunen@pp.inet.fi